

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Götheborgske

Spionen.

 Lördagen, den 15 November, 1766.

Swar nation har sina fel, och sina förmåner; lyckelig den, hos hwilken dessa senare öfwerträffa de förra. Man öfwerseer gerna med en Holländares plumpa seder, och ohöfsade umgänges sätt; när man kastar upmärksamman ögon på hans idoghet, handel och nätta hushållning. Den lilla jordtorfswan, som försnyen gifwet honom at bebo, har han waret nödsakad at med en oändelig möda försvara emot sjelfwa hafwet, som ofta widgat sina gränser til hans stada. Daktadt detta är nu landet, genom hans idoghet, et jordiskt paradys.

Det råcka Ungeland wirtar öfwer alt om tresne arbetare, färdige handtwerkare, och idoge hushållare. Intet sålt anses här för så magert, at icke flit och möda kan göra det bärande, och nyttiga lagar, passade efter denna fria nationens lynne, göra mödan lätt och inwårnarne lyckelige.

Det är ej denna gången min förefats, at jämföra nationers fördelar och brister: jag har endast nämt twänne, och går nu til min egen, hwilken jag önsade i många, men ingalunda i alla mål,

wille lifna dessa. Ingen lär kunna neka, at ju vårt kåra fädernesland eger oändeligen stora naturens förmåner, och at det wore tilräckeligen at försörja et långt större antal af inbyggare än det märkeligen hysar; om desse kände jordens tacksamhet, och tillika wore arbetsamme.

Landet eger, så saker undantagne, alt hwad til människa lifwets nödorst fordras, och skulle genom flit och möda kunna sätta oss uti öfwerflöd; lifafult selar oss nu nästan alting: lifafult går en Swenskt sorglös, lägger händerna i kors, och ser, utan at rodna och blygas, de fruktbaraste fält ligga öde.

En främling, som besöker oss, faller gerna i början på den tankan, at nationen är rik, och at Swenskar sitta i wälmagt öfwer öronen: han kan ej annat döma af mat, kläder och meubler m. m. han kan ej förlifa öfwerflöd i alt detta med tröga händer och en fattig cassa; han stannar oss därför lyckelige, så länge han endast fäster sin upmärksamhet på ytan. Jag vågar påstå, at vår nation har många lysande egenskaper; men och sina fel, ibland hwilka jag får nämna olust til möda och arbete.

Mången torde tänka, at brist både på insigt, och lysande efterdömen äro ordsak til den dwala, i hwilken nationen i denna delen ligger; men man finner i vårt språk redan många läromästare i denna Konsten, och här och där söker jämnwal en förnuftig medborgare, at, genom et hedrande efterdöme, förmå sine grannar til flit och arbetsamhet.

Alt detta tyckes likwål wara fruktelöst; almånheten tyks älska sin fattigdom, blott af olust för arbete, och den anser för långt drägeligare, at wid den rikes dörr, för förböner och wålsigneiser, köpa sig mager söda, än genom flit och möda förtjena en bättre.

Den första och nästan endaste lärdomen fattige förälldrar gifwa sina barn, är den at med ömfliga låten öppna sig wågen til de förmögnares gillmildhet. Detta lefnadsfättet behagar så mycket mer; som de på en gång sulkommas i denna konsten, slippa at bry själen och möda kroppen, och blifwa måstare uti odugders utöfning, hwar-til människa hjertat af naturen är så benäget. Dråkneliga människor blifwa på detta fättet en skamfläck för nationen, och en tung börda för landet; ty de äro odugelige til alt arbete, och sjelwa deras tilwårt, genom giftermål, är Riket skadelig, ehuru stor och folkbristen hos oss är, så länge barnens upfostran helt och hållet hwilar på slike föräldrars omsorg.

Långe har detta ömat mig, och tankan uwlifwades åter här om dagen hos mig, då jag på gatan mötte en hel swärm af uflingar. Här war en blandning af alla åldrar: barn och ynglingar woro i spetsen, och gubbar och gummor slöto troppen. Deras göromål war nu at gå hus ifrån hus, och upbära sin weckofatt eller tiaga. Ingen lär neka, at ju uflingar, som, genom sjukdom eller andra olyckeliga tilfällen, äro satte utom stånd at arbeta för sin söda, jämwål de som af ålder-

dom hårtill blifwet oförmögne, äro wårde alt medlidande, och hafwa en betydande rättighet, at af förmögnare medborgare åsta et nödorstigt underhåll. Detta behöfwer så mycket mindre bewis, som hwar och en wet, at förmögnares egendom är et lån, för hwilkets förwaltande de en gång skola stå til et drögt answar; men jag förmodar at det åfwen medgifwes mig, det barn, ynglingar och manwuxet folk, hwilke med friske lemmar, samt de nyligen nämde uslingar, ströfwa fring gatorna, borde, genom nyttiga och alswarfamma stadgar, hållas til at lära slögder och arbete för sin söda.

Den som eger en någorlunda öm känsla af människlighet, kan ej annat, än med grämelse se friska barn och ynglingar, under sit tiggeri, på gatorne, utöfwa de grofwaste laster, såsom swordomar och snatteri, m. m.; och man kan vara öfwertygad om, at de äro söga bättre än hebningar, hwad deras Christendoms kundskap widkommer. Jag påstår ej, at skulden, helt och hållet, är desse uslingars, eller deras föräldrars: wålinrättada barnhus, nyttiga arbetsrum och en alswarsam samt granlaga undersökning af wederbörande, skulle och borde, på en kort tid, af de onyttigaste medlemmar, stassa det almånna nyttige och närande medborgare.

I min tanka borde inga tiggerier tillåtas, och jag är öfwertygad om, at både de torstige skulle må bättre, och at Götheborgare skulle håltre, ärligen, efter råd och ämne, på en gång, gifwa något

got wist til usla och fattiga medmänniskor, än nästan dageligen hafwa dem för sina dörrar. Swad som bragt mig på denna tankan är följande:

Mången fattig, som för sjukdom och andra bräckligheter skul, ej förmår, om lördagarne, följa troppen, mister utan twiswel, utan något sit förseende, sin andel af gifwarens gåfwa; då han likwäl altid wore säker, i fall sammwetsmän singe utdela en sammanskuten summa. Jag har tillförene nämt, at många tiggare, som både borde och kunde arbeta för sin föda: desse kunde, wid nämnda inwårning, lätteligen utmönstras; ty ingen borde få del i Borgerstapets sammanskott, som ej wore försedd med behöriga bewis om sin sjukdom, eller oförmögenhet at försörja sig sielf. Stadens Inwånare sluppe jämwäl då at nästan dageligen se dem i sina hus, och med ömkelig låten bestormas af dem på gator och gränder.

En annan betydande olågenhet skulle ock undwiskas: i synnerhet wid marknadstider, samlas här en otrolig mängd af krynplingar och tiggare från alla orter, som ej allena under selswa marknadsdagarne, utan och långa tiden, både för och efter, upfylla gator och portar med oljud, och blotta sina bräckligheter, ej sällan, til de förbigåendes skada och olågenhet: singe desse sit nödtorftiga underhåll i sin bygd, och drift funnes hos wederbörande, skulle både uslingen må bättre och ordra förekommas.

Jag fick, af en händelse, för några dagar se-

Dan weta, at Borgerſkapet i Gøttheborg, ej för många år ſedan, gjordt ſammanskott til de fattige; at ſåledes förekomma, utan twiſwel, nämnda oredor: en fattig och ålderbruten gubbe kom med flere ſine likar för min dörr förleden lördag. Jag frågade om han ej med något arbete kunde för tjena ſig födan, hwarpå han ſwarade nej, och tillade det han och de öfrige nu ej behöfde beſwara hwarfen mig eller andra; om de ſinge hwad dem tilhörde. Wid nogare efterfrågan yrade han ſig på följande ſätt: Wårt hederliga Borgerſkap gjorde åt oss, för några år ſedan, et anſenligt ſammanskott, hwaraf wi, efter en ſamwetsaran utdelning mädde i vår fattigdom wäl, och ſluppe at oroa våra wälgerningsmän; men inrättningen uphörde, och et anſenligt öſwersſkätt til några tuſende daler (ty hela ſumman utdeltes ej åt oss) lår, fruktat jag, ännu på någon hand stå fruktlös; åtminstone hafwe wi ej ſmakat frukten. Herren ſer, ſade han, huru ſtor rättighet wi hafwe til en ſumma, ſom ädelmodige Medborgare hafwa oss ſkänkt. Jag kunde ej ſätta tro til hela gubbens berättelſe; utan förſäkrade honom, at et ſå obilligt lidande ej kunde träffa honom och hans likar, uti en ſå uplyſt werld.

At åfwen de fattige, med någon högtidelighet, måtte få deltaga i glädjen öfwer Deras Konal. Högheters Höga Förmålning; har en hederlig handlande här i ſtaden, den 10 och 11 dennes, i
 stadens

Stadens Fattighus, låtet sagna de fattige med til-
 rackelig och hederlig mat, win och dricka, til en
 kostnad af inemot 400 Dal. S:mt. De fattige,
 100 til antalet, förtärde, wid detta Högtideliga
 tillfället, sina gäswor på et stilla och Christeligt
 sätt, tackade HErran hjerteligen, och önskade,
 af glada hjertan, wälsignelse öfwer giswaren.

Detta tillfället påminner oss wår Högtlofwade
 Frälshares wälsignade lärdom. Luc. 14. v. 12, 13, 14.
 När tu gör middags- måltid eller nattward;
 biud icke tina wänner eller tina bröder, eller
 tina fränder, eller tina grannar, som rike äro;
 at the icke bjuda tig igen och löna tig tina
 wälgerning. Utan heldre, tå tu gör gäst-
 bud, kalla the fattiga, sjuka, halta, blinda:
 Och salig äst tu: ty the förnä icke löna tig
 igen; men tig warder igen lönt i the rättsfärdis-
 gas upståndelse.

Kundgörelser.

Som, efter Herr Öfwerstens, Stads-Archi-
 tectens och Riddarens, B. W. Carlbergs, för-
 fattade Charta, uppå den i Masthugget söder om
 barlast-platsen uphödte plan, 8 beqwäme tomt-
 ställen finnas, hwarå, jämlikt Magistratens ut-
 slag af den 19 nästledne September, hus, emot
 wiß årlig grundlegas erläggande til Staden, kun-
 na upbyggas; altså warder härmed ån ytterliqa-
 re kundgjordt, at de, som å dessa 8 lediga tomt-
 ter willa bygga, kunna därom hos Magistraten,
 inom

inom nästinstundande December månads slut, Kristeligen sig anmäla; då Magistraten wil fastställa så wäl afgiften eller grundlegan, som för hwar tomt årligen til Staden kommer at betalas, som ritningen, hwarefter husen, til anständig regularitets winnande, böra upbyggas.

Om någon hederlig Famille skulle vara hågad för landtlefwerne och den besparing som därwid följer; så gifwes tilfalle därtill på en, så mil härifrån, ganska wäl belägen landegendom, hwareft en hel tapetserad öfwerwåning, bestående af sal och 4 til 5 kamrar, med flere beqwåmligheter, jämte fri tilgång för wedbrand, fiske och, för en landtshushållning, andra nödiga förmåner, emot billiga wilkor, står at bekommas; hwarom munreligen lemnas närmare underrättelse.

Den 22 innewarande månad blifwer auction i Alingsås hällen på åtskilliga slags husgeråds saker, jämte alla til en Guldsmeds werkstad nödliga verktyg.

Hedrad med Almånhetens bifall wid första Concerten, tänker Kammar-Musicus Johan Lechin, til Söndag 8 dagar, eller den 23. dennes, på samma ställe, och, wid lika tid, åter upföra en fullstämmig, och med åtskilliga förändringar blandad Orchester; samt, til åfwentys, något starkare, än förra gången. Billeter betalas och fås efter wanligheten.

Några Exemplar af de böcker, som förleden Larsmåssö marknad woro til salu uti Bokbindaren Lundborgs bokstånd, kunna ännu fås hos honom uti des logement på Kongsgatan.